

NÁRODNÍ PROGRAM PALIATIVNÍ PÉČE

Zásadní společenské změny, nárůst chronických nemocí, technologické pokroky moderní medicíny a prodloužení lidského života o 7 let v posledních 20 letech v České Republice. Tento vývoj před nás klade naléhavé otázky, jak reagovat na potřeby pacientů v pokročilých fázích onemocnění, včetně zajištění kvalitní péče v závěru života.

Světová zdravotnická organizace definuje paliativní péči:

„Přístup, který usiluje o zlepšení kvality života pacientů a rodin, kteří čelí problémům spojeným s život ohrožujícím onemocněním, a to prostřednictvím prevence a zmírňování utrpení, včasnou identifikací a náležitým zhodnocením a léčbou bolesti a dalších problémů fyzických, psychosociálních i duchovních.“¹

Paliativní péče prokázala v globálním kontextu, především v posledních 30 letech, že je nedílnou součástí odpovědného přístupu k těmto výzvám, a to nejen z hlediska klinického, ale i zdravotně-ekonomického. Její rozvoj zásadním způsobem podporuje rovnováhu mezi akutní medicínou a návaznou, dlouhodobou a terminální péčí ve všech vyspělých zemích. V mnoha členských státech EU je nárok na dostupnou paliativní péči výslovně zakotven v legislativě; na nadnárodní úrovni naše závazky k nevléčitelně nemocným pacientům shrnuje rezoluce Světové zdravotnické organizace z roku 2014.² Česká republika však v rozvoji paliativní péče výrazně zaostává i za některými ekonomicky méně vyspělými evropskými zeměmi.

Česká společnost paliativní medicíny (ČSPM) v tomto **Národním programu paliativní péče** (dále NPPP) představuje vizi obecné dostupnosti kvalitní paliativní péče pro všechny pacienty, kteří ji potřebují. Dále pak pojmenovává základní cíle a úkoly, potřebné k dosažení této vize.

NPPP je zároveň platformou, na které chceme rozvíjet spolupráci s orgány státní správy i dalšími organizacemi, sdruženími a iniciativami, které se s vizemi a cíli národního plánu ztotožňují.

¹ Světová zdravotnická organizace. National Cancer Control Programmes. Policies and managerial guidelines, 2. vydání, Ženeva: WHO, 2002.

² Rezoluce Světové zdravotnické organizace (WHO) 67.19 Strengthening of palliative care as a component of comprehensive care throughout the life course. Dostupné z http://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA67/A67_R19-en.pdf

VIZE

- ve všech segmentech zdravotního a sociálního systému v ČR je každému nevléčitelně nemocnému pacientovi dostupná kvalitní paliativní péče
- rodinám a blízkým, kteří pečují o nevléčitelně nemocného pacienta, je dostupná adekvátní psychologická a sociální podpora
- každý občan/pacient má reálnou možnost volby prostředí, ve kterém si přeje prožít život s nevléčitelnou chorobou i závěr svého života

CÍLE

- pregraduální vzdělávací program na zdravotních školách a lékařských fakultách umožní získat dostatečné znalosti a dovednosti v oblasti obecné paliativní péče o nevléčitelně nemocné
- postgraduální vzdělávání lékařů a specializační vzdělávání sester umožní získat dostatečné znalosti a dovednosti v obecné paliativní péči v rámci příslušných oborů a odbornosti
- je rozvinut a dostupný fungující systém specializačního vzdělávání lékařů v oboru paliativní medicína
- je rozvinut a dostupný fungující systém specializačního vzdělávání v paliativní péči pro sociální pracovníky, psychology a pastorační pracovníky
- zdravotníci a nezdravotničtí pracovníci všech odborností poskytují nevléčitelně nemocným pacientům obecnou paliativní péči v rámci svých oborů a kompetencí
- je vybudována síť ambulantních, mobilních a lůžkových zařízení specializované paliativní péče, na regionální i celostátní úrovni
- je nastaven adekvátního způsobu úhrady ambulantní, mobilní a lůžkové specializované paliativní péče (včetně lůžkových hospiců), kryjící reálné náklady na zdravotnickou a sociální část komplexní paliativní péče
- je vytvořen jednotný systém hodnocení efektivity a kvality obecné i specializované paliativní péče, poskytované ve zdravotnických zařízeních
- je vytvořen legislativní rámec, který pacientům umožňuje formulovat právně závazný plán paliativní péče v závěru života, včetně rozhodnutí o nevyužití některých život prodlužujících metod (institut *dříve vysloveného přání*)
- na lékařských fakultách, výzkumných a klinických pracovištích paliativní medicíny je rozvíjen základní i aplikovaný výzkum, s cílem systematického budování znalostní databáze oboru paliativní péče
- témata paliativní péče jsou reflektována ve výzvách státních i nestátních grantových agentur
- je navázána mezinárodní spolupráce ve výzkumné činnosti i sdílení modelů dobré praxe
- veřejnost zná cíle a náplň paliativní péče jako nedílné součásti systému zdravotní a sociální péče

ÚKOLY

- vypracovat analýzu potřeby paliativní péče v ČR, z hlediska hlavních diagnóz, trvání onemocnění, prevalence symptomů a struktury potřebné paliativní péče
- dokončit pilotní projekt mobilní specializované paliativní péče, provést jeho vyhodnocení a implementovat tento typ péče do systému péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění
- spolupráce na tvorbě koncepce lůžkové hospicové péče, která by definovala postavení a roli lůžkových hospiců v systému poskytovatelů specializované paliativní péče.
- zahájit budování sítě ambulancí paliativní medicíny a sítě zařízení MSPP
- vytvořit metodiku pro poskytování specializované paliativní péče v nemocničním prostředí (lůžková oddělení paliativní péče a konziliární paliativní týmy) a realizovat pilotní studie efektivity těchto služeb
- implementace paliativní medicíny a paliativní péče do pregraduálního kurikula lékařů a sester a docílit povinné výuky alespoň jednoho semestru paliativní medicíny na všech lékařských fakultách v ČR
- pokračování a rozvoj specializačního lékařského vzdělávání v nástavbovém oboru paliativní medicína
- rozvoj akreditovaného specializačního vzdělávání sester v oboru paliativní péče - každoročně otevíraný kurz v Praze a Brně
- rozvoj specializačního vzdělávání v tématech paliativní péče pro sociální pracovníky, psychology a pastorační pracovníky
- systematické informování veřejnosti a probíhající veřejná diskuse na téma nevléčitelné nemoci, kvality života, umírání a možností moderní paliativní péče
- v průběhu roku 2016 vypracovat dodatek k NPPP v podobě akčního plánu, který bude obsahovat harmonogram plnění výše uvedených úkolů a jmenování zodpovědných osob a institucí k jednotlivým tematickým oblastem

za výbor České společnosti paliativní medicíny,
v prosinci 2015

prim. MUDr. Ladislav Kabelka, Ph.D.
předseda ČSPM

MUDr. Ondřej Sláma, Ph.D.
vědecký sekretář ČSPM

PhDr. Martin Loučka, PhD.
poradce výboru ČSPM, Centrum paliativní péče, Praha